
PWYLLGOR CRAFFU GOFAL, 25 MEDI 2025

Presenoldeb:

Y Cynghorwyr:

Elwyn Jones (Cadeirydd), Jina Gwyrfai, Beth Lawton, Eryl Jones-Williams, Sian Williams, Rheinallt Puw, Gwynfor Owen, Angela Russell, Meryl Roberts, Einir Wyn Williams, Elin Walker Jones, Menna Baines, Gareth Coj Parry, Berwyn Parry Jones a Anwen J. Davies

Swyddogion yn bresennol:

Llywela Haf Owain (Uwch Ymgynghorydd Iaith a Chraffu), Courtney Leigh Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth a Dinesig).

Yn bresennol ar gyfer eitem 5:

Y Cyngorydd Menna Trenholme (Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet Plant a Chefnogi Teuluoedd) Dilwyn Morgan (Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant) Aled Gibbard (Pennaeth Cynorthwyol Plant a Chefnogi Teuluoedd) Mari Wynne Jones (Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant)

Yn bresennol ar gyfer eitem 6:

Y Cyngorydd Dilwyn Morgan (Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant) a Mari Wynne Jones (Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant), (Sian Edith Jones (Pennaeth Cynorthwyol Gwasanaethau Oedolion) Lynne Lloyd Jones (Rheolwr Prosiect Gwasanaeth Oedolion) a Rhian Green

Yn bresennol ar gyfer eitem 7:

Y Cyngorydd Dilwyn Morgan (Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant), Mari Wynne Jones (Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant), Craig ab Iago (Aelod lleol), Sian Griffiths (Arweinydd Tîm Llesiant)

Yn bresennol ar gyfer eitem 8:

Y Cyngorydd Paul Rowlinson (Aelod Cabinet Tai ac Eiddo), Hedd Morlais Glyn Tomos (Pennaeth Cynorthwyol Adran Tai ac Eiddo) a Gareth Moriarty Owen (Rheolwr Gorfodaeth a Phrosiectau) Catrin Thomas (Cyfarwyddwr Corfforaethol)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Y Cynghorwyr Geraint Wyn Parry a Linda Morgan.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Derbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan y Cyngorydd Eryl – Jones Williams ar gyfer eitem 6. Nid oedd yn fuddiant a oedd yn rhagfarnu ac ni adawodd y cyfarfod ar gyfer y drafodaeth.

Derbyniwyd datganiad o fuddiant gan y Cynghorydd Jina Gwyrfai ar gyfer eitem 8. Nid oedd yn fuddiant a oedd yn rhagfarnu ac ni adawodd y cyfarfod ar gyfer y drafodaeth.

3. MATERION BRYD

Dim i'w nodi.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 12 Mehefin 2025, fel rhai cywir.

5. ADRODDIAD BLYNYDDOL AR Y WEITHDREFN CWYNION, YMHOLIADAU A DIOLCHIADAU'R ADRAN PLANT A CHEFNOGI TEULUOEDD AC ADRAN OEDOLION, IECHYD A LLESIANT AR GYFER 2024-25

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cynghorydd Menna Trenholme, Dirprwy Arweinydd a'r Aelod Cabinet Plant a Chefnogi Teuluoedd.

Atgoffwyd fod yr adroddiad yn unol â Rheoliadau Gweithdrefn Gwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Rheoliadau Gweithdrefn Sylwadau Llywodraeth Cymru. Nodwyd ei fod yn gyfle i adolygu sut mae'r adran yn delio a phryderon trigolion Gwynedd. Amlinellwyd pwysigrwydd yr adroddiad i fesur perfformiad yr adrannau a sut gellir dysgu o bob achos er mwyn gwella gwasanaethau dros bobl Gwynedd.

Nodwyd mai 42 ymholiad anffurfiol a 23 cwyn ffurfiol a gafwyd gan yr Adran Oedolion. Cafodd yr Adran Plant 28 ymholiad anffurfiol a 25 cwyn ffurfiol. Cadarnhawyd bod rhan helaeth o'r ymholiadau wedi eu datrys yn brydlon a chadarnhawyd nad oedd unrhyw ymchwiliad gan yr Ombwdsman yn 2024-25.

Cadarnhawyd bod yr adran oedolion wedi derbyn 106 o ddiolchiadau a'r adran plant wedi derbyn 95. Amlinellwyd y prif themâu a ddysgwyd yn yr adroddiad a phwysleisiwyd pwysigrwydd cyfathrebu clir, cefnogi staff wrth ddelio ac achwynwyr mewn sefyllfaoedd anodd a pharhau i fynd ar afael ar y pwysau ar ofal cartref.

Nodwyd bod cynnydd amlwg yn nefnydd yr iaith Gymraeg yn yr Adran Oedolion. Amlinellwyd bwriadau'r adran wrth edrych ymlaen at 2025/26 a oedd yn cynnwys:

- rhannu gwersi yn rheolaidd gyda'r tîm rheoli
- parhau i gadeirio'r grŵp rhanbarthol swyddogion gofal cwsmer Gogledd Cymru
- annog rhannu canmolïaeth ochr yn ochr â chwynion
- hybu cwblhau hyfforddiant e-ddysgu
- ehangu'r ymgyrch ymwybyddiaeth gyda phosteri mewn cartrefi preswyl ac adeiladau cyhoeddus.

Pwysleisiwyd mai pobl Gwynedd a nid nifer y cwynion sy'n holl bwysig i'r ddwy adran. Nodwyd fod cwynion yn gyfle i'r adran ddysgu, gwella a chryfhau ymrwymiad yr adran i ddarparu gwasanaethau o safon.

Wrth agor y drafodaeth i'r aelodau amlygwyd bod ymholiadau i'r ddwy adran wedi cynyddu yn sylweddol, er hyn nodwyd fod nifer y cwynion wedi aros yn gyson. Pwysleisiodd yr adran fod dipyn o ymdrech wedi ei wneud i staff fod yn ymwybodol o'r drefn gwynion ac i geisio cael datrysiadau cyn i'r ymholiad droi yn gŵyn.

Gofynnwyd am y cynnydd mewn nifer o geisiadau rhyddid gwybodaeth a beth oedd y prif reswm oedd wedi achosi'r cynnydd yma. Ymatebwyd drwy nodi fod nifer o resymau dros y cynnydd mewn ceisiadau megis sylw cyhoeddus yn y wasg, ceisiadau gan yr heddlu am wybodaeth gefndirol, rhai ar gyfer gwaith ymchwil a mynegwyd bod rhai yn geisiadau sy'n gallu dod yn flynyddol. Eglurwyd gyda'r cynnydd yn y niferoedd fod llawer o amser swyddogion yn mynd i chwilio a rhannu'r wybodaeth.

Mynegwyd balchder o glywed fod yr adroddiad am bobl yn hytrach na niferoedd a bod yr enghreifftiau yn dod a'r adroddiad yn fyw. Er hyn gofynnwyd am fwy o wybodaeth am y cwynion. Ymatebwyd drwy nodi fod modd rhannu mwy o wybodaeth ond dim ond yn y fforwm cywir gan fod materion yma o sensitifrwydd uchel. Cytunwyd i greu gweithgor i edrych ar gwynion mewn mwy o fanylder gan o bosib edrych ar themâu penodol er mwyn cadw at gyfrinachedd.

Amlygwyd fod rhai o'r enghreifftiau yn nodi nad oes gwersi i'w dysgu o'r gwyn, a gofynnwyd a oes rheswm dros hyn. Eglurwyd fod ystod eang iawn o bryderon yn codi, ond fod angen edrych yn benodol i'r cwynion hyn a bydd yr adran yn adrodd yn ôl i'r aelod.

Tynnwyd sylw at y cynnydd aruthrol mewn bygythiadau i staff, gan holi beth sydd yn cael ei wneud i amddiffyn staff. Nodwyd fod hyn yn flaenoriaeth yn yr adran a bod asesiadau risg yn cael ei wneud ar lefel unigol i sicrhau trefniadau amgen os yw'r angen yn codi. Nodwyd efallai fod yr elfen hon yn rhywbeth y gellir ei graffu yn y dyfodol o ran sicrhau fod gweithdrefnau yn ei le.

PENDERFYNIAD

- a) Derbynn yr adroddiad**
- b) Sefydlu gweithgor i edrych yn fwy manwl i mewn i'r cwynion, ymholiadau a'r diolchiadau er mwyn eu hystyried ymhellach**

6. PROSIECT RHYDDHAU O'R YSBYTY

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Cabinet Oedolion a Llesiant, Cyngorydd Dilwyn Morgan, Pennaeth Adran Oedolion, Pennaeth Oedolion Iechyd a Llesiant, Mari Wynne Jones.

Adroddwyd bod y prosiect yn cwmpasu gwaith pwysig y rhwydwaith aml-asiantaeth wrth gefnogi trigolion i ddychwelyd adref o'r ysbyty. Amlinellwyd y trefniadau presennol y Timau Adnoddau Cymunedol wrth iddynt gefnogi oedolion ar ôl iddynt gael eu rhyddhau o'r ysbyty. Eglurwyd bod y Timau yn cefnogi oedolion gydag anghenion corfforol, gwaeledd, cyflyrau cysylltiedig â henaint a dementia. Rhannwyd manylion ar y llwybrau gofal sydd ar gael i gleifion yng nghyd-destun

egwyddorion y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant. Pwysleisiwyd bod adnoddau personol a chryfderau unigolion yn greiddiol i asesiadau a chynlluniau anghenion gofal a chefnogaeth, er mwyn sicrhau bod yr unigolion yn derbyn gofal pwrpasol.

Cadarnhawyd bod yr egwyddorion yn seiliedig ar y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Nodwyd y defnyddir y fframwaith cyfreithiol i adnabod deilliannau personol person ac i asesu ei anghenion gofal a chefnogaeth. Pwysleisiwyd pwysigrwydd annog pobl i ddychwelyd adref o'r ysbyty er eu lles hwy, gan nod ei fod yn destun pryder fod "10 diwrnod ychwanegol yn yr ysbyty yn arwain at gyfwerth a 10 mlynedd o heneiddio yng nghyhyrau pobl dros 80 oed". Pwysleisiwyd mai nod y prosiect yw sicrhau gofal gorau posib wrth gefnogi pobl i fod adref yn eu cymunedau, er mwyn hybu annibyniaeth yr unigolyn a lleddfu'r pwysau ar ofal cymdeithasol a gwasanaethau cymunedol sydd eisoes dan bwysau.

Ymhelaethwyd bod y prosiect yn gweithredu mewn ymateb i adroddiad cyhoeddwyd gan Senedd Cymru, a oedd yn ymchwiliad i rôl awdurdodau lleol wrth gefnogi pobl i adael yr ysbyty yn amserol. Eglurwyd bod llawer o gydweithio rhwng y Cyngor a'r Bwrdd lechyd er mwyn ceisio gwella'r daith i unigolion wrth iddynt ymadael a'r ysbyty. Nodwyd bod y Gymdeithas Cyfarwyddwyr Cymdeithasol wedi llunio papur yn fframio'r cyd-destun cenedlaethol yng Nghymru a phwysigrwydd cydweithio rhwng yr asiantaethau gwahanol. Amlygwyd bod y GIG yng Nghymru yn defnyddio codau penodol i bennu llwybr unigolion sydd yn cael eu rhyddhau o'r ysbyty, sydd yn seiliedig ar egwyddorion Rhyddhau i Adfer ac yna Asesu (D2RA). Manylwyd ar y pedair ffrwd,

Manylodd y Rheolwr Prosiect, ei fod yn Gynllun Peilot a fydd yn rhedeg am gyfnod gan obeithio y bydd y datblygiadau yn cael eu ehangu ar draws y sir. Rhoddwyd trosolwg o amcanion y prosiect yng nghyd-destun adroddiad Llechen Lan a Ffordd Gwynedd o weithio. Eglurwyd bydd y galw am ofal a chefnogaeth yn cynyddu wrth i boblogaeth hŷn gynyddu Cadarnhawyd bydd y gwaith sydd yn deillio o'r prosiect yn sicrhau bod adnodd addas i fynd i'r afael a'r heriau cynyddol hirdymor.

Yn ystod y drafodaeth, croesawyd yr adroddiad a diolchwyd am y gwaith i gefnogi trigolion Gwynedd. Er hyn, mynegwyd siom bod y prosiect yn gyfyngedig i gleifion yn dychwelyd o Ysbyty Gwynedd. Bu i Aelodau ddatgan eu rhwystredigaeth nad yw'r prosiect yn cwmpasu cleifion o Wynedd sydd yn dychwelyd o ysbytai eraill ar draws Cymru a Lloegr. Pwysleisiwyd bod Gwynedd yn sir eang, a bod trigolion yn aml yn cael eu cyfeirio at Ysbyty Maelor yn Wrecsam ac Ysbyty Bronglais, Aberystwyth. Nodwyd bod y trigolion yma yn aml o Feirionnydd, ac felly nad yw'r prosiect yn gynhwysfawr i holl drigolion y sir. Cydnabuwyd bod cyfyngiadau i'r adroddiad, a nodwyd bydd ymrwymiad i ddatblygu ac ehangu'r gwaith ar draws y sir.

Manylwyd ar waith yr Academi Gofal ers ei lansiad ym mis Tachwedd 2024. Nodwyd bod yr Academi yn hyfforddi pobl ifanc a bod hyn yn gynllun sydd yn cyfrannu yn helaeth at annog pobl i gael swyddi yn y maes Gofal yng Ngwynedd. . Eglurwyd nad yw'r awdurdod lleol yn cyflogi ffisiotherapyddion ond cadarnhawyd y byddai'r Aelod Cabinet Oedolion lechyd a Llesiant yn sôn am hyn yn ystod trafodaethau rhanbarthol a'r Bwrdd lechyd.

Cadarnhawyd bod y Cyngor wedi derbyn Grant Trawsnewid Llwybrau Gofal yn 2025, gwerth £1,149,449. Eglurwyd mai diben y grant yw cefnogi gweithgarwch tuag at gynnal asesiadau amserol a darparu pecynnau gofal i sicrhau y gall pobl adael yr ysbyty. Nodwyd bydd y gronfa yn cael ei ddefnyddio i gryfhau gwasanaethau gofal cymunedol er mwyn cefnogi pobl i aros yn iach yn eu cartref. Cadarnhawyd bydd y grant yn cryfhau capasiti asesu ac adolygu ac yn cynnal ac ehangu'r ddarpariaeth gofal cartref, yn enwedig mewn rhai ardaloedd heriol o Wynedd. Nodwyd bydd y Grant hefyd yn galluogi datblygiadau yn y gweithlu i fabwysiadu'r dull Symud gydag Urddas. Nodwyd bod y dull hwn yn sicrhau bod gofal yn cael ei ddarparu mewn modd sy'n blaenoriaethu urddas, annibyniaeth a diogelwch unigolyn wrth wneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael. Mynegwyd bod yr adran yn croesawu'r arian ychwanegol ond fod gyllideb Llywodraeth Leol yn parhau yn isel a bod yr adran yn parhau i weithredu o dan straen. Cadarnhawyd bod y prosiect yn sicrhau asesiadau amserol a gofal sy'n canolbwyntio ar y person.

Yn ystod y drafodaeth, mynegodd nifer o Aelodau nad yw'r broses o dderbyn gofal a meddyginiaeth yn aml yn ddigon amserol i drigolion ar draws y sir. Cafwyd sgwrs am rwystredigaeth trigolion wrth geisio cael apwyntiad i weld doctor. Nodwyd bod hyn yn aml yn arwain at gleifion yn dirywio yn sydyn ac yn gorfod mynd i'r ysbyty o ganlyniad i ddiffyg gweithredu o'r cychwyn. Nodwyd hefyd bod diffyg ffisiotherapyddion yng Ngwynedd, yn enwedig ardal Pen Llyn, yn ychwanegu yn ddifrifol ar y straen o alluogi i gleifion ddychwelyd adref o'r ysbyty. Pwysleisiwyd bod trigolion yn dioddef oherwydd y diffyg gofal ar gael mewn ardaloedd mwy gwledig o fewn y sir, a bod hyn yn peri gofid i'r cleifion a'u teuluoedd wrth iddynt orfod teithio i dderbyn gofal a chefnogaeth. Pwysleisiwyd nad oes digon o wlaŵ nyrsio ar gael yn lleol i bobl yn eu cymunedau a bod diffyg gofal lliniarol ar draws y sir yn broblem frawychus.

Canmolwyd cynnwys yr adroddiad a gofynnwyd a fyddai'n bosib cael mwy o enghreifftiau penodol o hanesion cleifion yn y dyfodol. Pwysleisiwyd mai'r claf yw'r unigolyn holl bwysig yn y drafodaeth hon a chanmolwyd y gwaith pwysig sydd yn mynd ymlaen o fewn y prosiect i weithio dros bobl Gwynedd. Ategwyd y gobaith y bydd cleifion a phobl Gwynedd yn elwa yn sylweddol o'r prosiect a bydd y gwaith yn datblygu ac yn ehangu ar draws y sir.

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad a gofyn am adroddiad cynnydd mewn 18 mis.

7. CYDWEITHIO EFO'R GYMUNED

Cyflwynwyd adroddiad gan yr Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Pennaeth Adran.

Nodwyd fod yr adroddiad hwn yn un hynod ddiddorol, sydd yn elfen arall o'r darlun mawr. Eglurwyd fod y gwaith sydd yn y cynllun hwn yn cynorthwyo i gadw pobl allan o'r ysbytai ac o wasanaethau yn ardal Dyffryn Nantlle. Eglurwyd nad yw'n gynllun cwbl unigryw ond yn gam pellach i'w hybiau cymunedol sydd i'w gweld ar draws y sir.

Ymhelaethodd y swyddog ei fod yn gynllun syml, sydd yn dod a phobl at ei gilydd ac i gyd-weithio gyda'r gymuned i ymateb i'r heriau o ddarparu gwasanaethau ataliol ar lefel leol. Mynegwyd ei bod yn helpu trigolion ardal Dyffryn Nantlle i gael y gefnogaeth maen nhw ei angen yn rhwydd a heb orfod cnocio ar nifer o ddrysau gwahanol asiantaethau. Ychwanegwyd mai'r nod yw rhoi grym i'r rhai sy'n gweithio a byw yn yr ardal i gynorthwyo unigolion yn eu cymuned. Pwysleisiwyd mai un partner o nifer o fewn y cynllun yw'r Cyngor, ond fod y Cyngor a'r rôl o hwyluso'r gwaith i roi'r sgysiau sydd eu hangen eu lle.

Mynegwyd fod 3 prif beth wedi arwain y gwaith o ddatblygu'r bartneriaeth hon. Y cyntaf oedd comisiynu gwaith ymchwil gan fudiad National Development Team for Inclusion i drafod a mudiadau yn yr ardal i weld beth oedd y sefyllfa o ran cefnogi pobl ac i weld os oedd awydd yno i ddatblygu rhywbeth ychydig yn wahanol er mwyn cefnogi pobl o fewn eu cymunedau.

Yr ail oedd bod aelodau'r Tîm Arweinyddiaeth wedi gosod her o ystyried beth all y Cyngor ei wneud o ran cynorthwyo pobl i gael y gefnogaeth oeddent eu hangen heb orfod mynd at bob asiantaeth neu adran Cyngor ar wahân. Arweiniodd hyn at weithdy aml-adran i drafod y mater a arweiniodd at yr holl adrannau yn neilltuo amser staff a oedd yn gweithio yn Nyffryn Nantlle i ddod at ei gilydd i drafod ymhellach.

Y trydydd oedd creu Lles Nantlle er mwyn tynnu gwahanol fudiadau i mewn megis y feddygfa, Cynefin, Adra a mudiadau lleol megis yr Orsaf. Drwy ddod at ei gilydd roedd modd creu gweledigaeth, dod i adnabod ei gilydd ond yn fwy na dim deall gwaith ei gilydd er mwyn cyd-weithio i ymateb i'r galw. Pwysleisiwyd nad oeddent yn dod at ei gilydd i siarad ond yn hytrach i ddeall beth oedd yn digwydd yn yr ardal. Erbyn heddiw mae Cydlynnydd wedi ei phenodi am gyfnod o 6 mis a fydd yn gweithio yn yr Orsaf ym Mhen y Groes. Bydd modd galw mewn i'r Lolfa am sgwsr â swyddogion ble fydd modd defnyddio eu cysylltiadau i ymateb i'w anghenion.

Pwysleisiwyd fod ymrwymiad clir gan y sefydliadau i fod yn rhan o'r cynllun hwn sydd yn datblygu ac yn esblygu drwy ddysgu yn barhaus. Eglurwyd ei fod yn fwy 'na darparu gwasanaethau unigol ond yn hytrach creu amgylchedd cyd-weithio sy'n arwain at arloesi i lenwi blychau gofal. Mynegwyd fod y model hwn yn ysbrydoli mewn ffordd bositif a fydd yn arwain at gymuned iachach.

Bu i'r Aelod Lleol ym Mhen y Groes nodi ei brofiad ef o fod yn rhan o'r cynllun. Nodwyd ei fod wedi datblygu o gyfarfod ble roedd ymwybyddiaeth fod ffordd wahanol o weithio yn gymunedol. Amlygodd fod awydd cryf yn yr ardal i'w weithredu ac mai hwn yw'r tro cyntaf i gyfarfodydd o'r fath fod, gyda mwy a mwy o bobl yn cael ei tynnu i mewn ac yn parhau i ddod i'r cyfarfodydd. Mynegwyd fod teimlad positif o drawsnewid, ble mae'r gymuned yn rhan hanfodol gyda'r Cyngor yn cydlyn ac nid yn arwain. Pwysleisiodd ei fod yn brosiect cymunedol i gadw pobl draw o wasanaethau ac i fyw bywyd ffyniannus, gwdyn a hyfyw yn eu cymunedau sydd angen ei efelychu ar draws y sir.

Wrth drafod yr adroddiad holwyd os yw'r prosiect ar gyfer Dyffryn Nantlle yn ei gyfanrwydd neu ar gyfer Pen y Groes yn unig, a phryd fydd y Lolfa yn agored i'r cyhoedd. Nodwyd ei fod ar gyfer Dyffryn Nantlle a'u bod yn gobeithio y bydd modd i'r Lolfa agor ym mis Hydref.

Wrth drafod y Lolfa holwyd pwy fydd ar gael yno i drigolion – hynny yw a fydd mudiadau gwahanol yno o wythnos i wythnos. Eglurwyd nad oedd trefniadau pendant yn eu lle eto, ond nodwyd drwy'r cyfarfodydd ble mae pawb wedi dod i adnabod gwaith ei gilydd bod swyddogion yn ymwybodol o rôl pawb a sut y gall wahanol asiantaethau cynorthwyo gyda gwahanol problemau.

Holwyd o ran trefn y cyfarfodydd Lles Nantlle, pa fath o eitemau sydd yn cael ei rhoi ar y rhaglen. Nodwyd fod fframwaith penodol yn cael ei ddilyn gan gwmni sy'n arbenigo mewn darparu cefnogaeth sy'n cael ei arwain gan y gymuned. Eglurwyd hefyd nad yw'r cyfarfodydd yn rhai ffurfiol ond yn gyfarfodydd sydd yn cael eu hwyluso. Amlygwyd fod cyd-drafod wedi adnabod mai'r un rhwystrau sydd i'w gweld gan wahanol fudiadau ac felly eu bod yn gallu gweithio gyda'i gilydd i ddod dros y rhwystrau hyn.

Gofynnwyd sut mae'r cynllun yn cael ei gyllido ac os oes adnoddau i'w ymestyn ymhellach. Eglurwyd fod yn gyllideb fach iawn gydag amryw o'r mudiadau yn cyfrannu a bod angen edrych am arian i'w gyllido wedi'r cyfnod 6 mis. O ran symud ymlaen ac ymestyn ymhellach dros y sir, nodwyd fod yr adroddiad o'u blaenau heddiw er mwyn blaen graffu i weld os oes cefnogaeth i gynlluniau o'r math hwn.

Amlygwyd fod cynllun tebyg ym Mangor ble mae Hwb Cymunedol wedi agor yng nghanol y Ddinas. Diolchwyd i'r swyddogion sydd wedi cynorthwyo i wneud cynllun o'r fath ym Mangor yn ogystal.

PENDERFYNIAD

a)Derbyn yr adroddiad.

b) Annog gweithredu'r cynllun mewn mannau eraill o'r sir.

8. TAI GWAG

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Cabinet Tai ac Eiddo, Cyng. Paul Rowlinson.

Cyfeiriwyd at yr argyfwng tai sy'n wynebu Gwynedd, gan nodi bod y nifer sylweddol o dai gwag yn ychwanegu at y problemau presennol. Nodwyd bod rheoli tai gwag yn un o brif flaenoriaethau Cynllun y Cyngor a'r Cynllun Gweithredu tai. Nodwyd fod y Premiwm Treth Cyngor wedi ei godi ar dai yng Ngwynedd sydd wedi bod yn wag am 12 mis neu fwy, er mwyn annog perchnogion i adfer yr eiddo a dod a'r tai nol i ddefnydd. Ymhelaethwyd bod y Cyngor yn cynnig nifer o gynlluniau sy'n rhoi cymorth i bobl adnewyddu tai gwag i ddod a nhw i safon byw diogel. Cadarnhawyd bod 123 o dai yng Ngwynedd wedi elwa o'r Grant Tai Gwag. Nodwyd bod hyn yn cael effaith cadarnhaol ar yr economi yn lleol trwy'r defnydd o gcontractwyr lleol.

Cadarnhawyd bod prynwyr tro cyntaf yn aml yn derbyn eithriad ar y Premiwm Tai Gwag am flwyddyn, i hwyluso'r broses o adfer yr eiddo. Er hyn, nododd Aelod bryder am y Premiwm Tai Gwag a chyfnod yr eithriad talu am flwyddyn. Mynegwyd bod Gwynedd yn ardal unigryw lle mae ardaloedd yn amrywio yn helaeth ar draws y sir. Nodwyd y dylid cydymdeimlo a'r rhai sydd yn etifeddu tŷ fel rhan o stad anwylyd, a sylwi bod straen gwerthu'r eiddo yn gallu peri gofid yn ystod amser anodd. Tynnwyd sylw at anawsterau trigolion wrth geisio gwerthu eiddo mewn rhai ardaloedd, yn sgil

y cynnydd o brisiau tai, ac felly nodwyd y dylid ystyried hyn wrth osod a gweithredu ar y polisïau.

Mewn ymateb i ymholiad ar y nifer o ail dai sydd wedi eu hadnewyddu i fod yn gartrefi, cadarnhawyd fod y grant wedi ariannu adnewyddu amryw o dai a oedd eisoes yn ail dai i safon byw dderbyniol, sydd wedi darparu cartrefi i bobl leol yn y sir. Nodwyd bod yr adran eisoes wedi cyflawni'r targed o ddod a 282 o dai gwag yn ôl i ddefnydd yng Ngwynedd, gyda 299 o dai wedi dod yn ôl i ddefnydd yn sgil cefnogaeth gan y Cyngor trwy'r Grant Tai Gwag. Er hyn, nodwyd bod 1,306 o dai yn parhau i fod yn wag yng Ngwynedd hyd heddiw, sy'n adlewyrchiad o'r gwaith parhaus sydd gan yr adran yng Ngwynedd.

Mewn ymateb i ymholiad ar y nifer o dai gwag hir dymor sydd yn parhau i fod yn wag ers blyneddau, eglurwyd bod y perchenogion yn cael gohebiaeth gan yr adran er mwyn eu hannog i ddod a'r eiddo yn ôl i ddefnydd byw. Cadarnhawyd bod yr adran yn targedu ardaloedd lle mae'r tai wedi bod yn wag am beth amser gan ddefnyddio ffigyrau o'r adran dreth. Nodwyd bod hyn yn rhan elfennol o'r gwaith trawsadrannol sydd yn mynd rhagddo gan yr Uned Gorfodaeth, o fewn y Cynllun Gweithredu Tai, sy'n gweithredu ar adeiladau gwag sy'n achosi problemau dyrys yn y sir.

Mynegwyd pryder bod rhai tai gwag yn sefyll yn wag yng Ngwynedd am amser maith wrth fynd ar goll yn y system, ac felly nid yw'r perchnogion yn talu trethi na phremiwm o gwbl ar yr eiddo. Mynegwyd rhwystredigaeth am y broses o ymafael a'r eiddo gwag o fewn y sir. Cydnabuwyd fod hyn yn her i'r adran ond cadarnhawyd bod y tîm yn cydweithio ag adrannau eraill o fewn y Cyngor er mwyn cyflawni'r targedau a osodwyd yn y Cynllun Gweithredu Tai.

Tynnwyd sylw at ddarganfyddiadau ac argymhellion Adroddiad Sefydliad Bevan, a'r pwyslais ar yr angen i adnewyddu eiddo gwag er mwyn cynyddu'r stoc dai a chartrefu pobl sydd a'r angen am dai. Holwyd os ydi unrhyw eiddo gwag yn cael ei drin yn yr un modd a thai gwag, o fewn y Cynllun Gweithredu Tai. Cadarnhawyd y byddai angen cadarnhau'r sefyllfa gyda'r adran trethi.

Cyfeiriwyd at adroddiad Bevan wrth nodi pryder ynghylch anhyblygrwydd dynodiad safonau polisïau Llywodraeth Cymru wrth adnewyddu tai ac eiddo i ddefnydd byw. Gofynnwyd a yw Cyngor Gwynedd yn seilio eu polisi Grant Tai Gwag ar yr un safonau a Llywodraeth Cymru. Mewn ymateb i hyn, cadarnhawyd bod y Cyngor yn seilio ac yn cydymffurfio a'r safonau dynodedig o fewn y fframwaith Grant Tai Gwag Cyngor Gwynedd er mwyn cymeradwyo'r gwaith adnewyddu eiddo i ddod a'r tai gwag i ddefnydd diogel ac o safon byw dderbyniol o fewn y sir. Nodwyd y canolbwyntir ag ymdrin â gwaith mewnol ac allanol, gwaith plymio a trydanol ayyb er mwyn dod a'r tai i ddefnydd o safon byw derbynion. Nodwyd bod yr adran yn monitro'r gwaith sy'n cael ei gymeradwyo yn rheolaidd, er mwyn sicrhau defnydd priodol o'r grant. Cadarnhawyd bod cyfyngiad yn cael ei roi yn erbyn yr eiddo ar y gofrestr tir am gyfnod o 5 mlynedd, yn nodi bydd disgwyl i'r perchennog ad-dalu dyraniad i'r Cyngor petai yn gwerthu'r eiddo o fewn cyfnod 5 mlynedd.

Nodwyd bod yr adran eisoes wedi cyflawni'r targed o adnewyddu tai gwag yn y sir am y flwyddyn. Gofynnwyd a oes targed newydd neu os yw'r targed wedi cynyddu yn sgil hyn. Eglurwyd bod yr adran yn parhau i weithio yn effeithlon ac yn cyflawni gwaith da o fewn rhwydwaith trawsadrannol y Cyngor i wireddu'r cynlluniau. Nodwyd bod y Cynllun eisoes wedi ehangu ers 1 Awst, fel rhan o gyfnod treialu, er mwyn caniatáu mwy o bobl i fod yn gymwys i dderbyn y Grant Tai Gwag, ac o ganlyniad bydd mwy o bobl leol yn elwa o'r cymorth. Nodwyd eu bod mewn cyfnod treialu am 3

mis, a bydd y newidiadau yn cael eu hymgorffori yn ffurfiol o fis Tachwedd 2025 ymlaen. Cadarnhawyd y byddai'r adran yn parhau i hyrwyddo cynlluniau drwy ddefnydd cyfryngau cymdeithasol a digwyddiadau. Pwysleisiwyd effaith negyddol tai gwag ar gymunedau, diwylliant a'r iaith Gymraeg, a atgyfnerthwyd ymrwymiad y Cyngor i fynd i'r afael o lenwi ail dai.

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad.

9. BLAEN RAGLEN PWYLLGOR CRAFFU GOFAL 2025/26

Cytunwyd i fabwysiadu'r blaen raglen a nodi dymuniad i graffu ymateb y Cyngor i'r Adolygiad Ymarfer Plant, sy'n cael ei arwain gan Jan Pickles, pan yn amserol.

Dechreuodd y cyfarfod am 10:30yb a daeth i ben 13:30yp.